

ประชาธิปไตยในสังคมไทย

ข้อความนี้คัดลอกมาจากหนังสือ "การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง" ของ ทิพย์พาพร ตันติสุนทร

คำว่า "ประชาธิปไตย" นั้น แท้จริงแล้วก็คือระบอบการเมืองที่เปิดโอกาสให้สำหรับทุกคนได้เป็นตัวแสดง ไม่ให้ใครมาผูกขาดคิดริบเหมาทำแทนโดยไม่ผ่านการยอมรับได้ง่ายๆ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้พูดไว้ในหนังสือการเมืองของพลเมืองว่า "ประชาธิปไตยนั้นมีเนื้อหาและวิญญาณที่เป็นเอกอุ คือการปกครองของเราเอง เพื่อเราเอง และที่ตอกย้ำให้ถึงที่สุดก็คือโดยพวกเราตนเอง" พูดง่ายๆก็คือ การปกครองกันเอง การปกครองแบบนี้ คนในสังคมก็ต้องพูดกันรู้เรื่อง มีเหตุผล มีวิจารณ์และมีความรับผิดชอบ ไม่ใช่เอะกั้นไปตามวาทกรรมของผู้นำ หรือนักการเมืองที่มีผูกขาดการขึ้นแบบเผด็จการ

โดยที่ประชาธิปไตยนั้น เป็นทั้งระบอบการเมืองและวิถีชีวิต ปิตาทางรัฐศาสตร์ของตะวันตก ได้แก่ เพลโต (Plato) และอาริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบการเมือง-การปกครอง กับพฤติกรรมมนุษย์ หรือบุคลิกภาพและวัฒนธรรมการเมืองของสมาชิกในสังคมนั้นจะต้องสอดคล้องกัน จากความเห็นดังกล่าว การสร้างพลเมืองให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง ก็จะเป็นการคำนึงตัวระบอบ ซึ่งการใช้ชีวิตจนเป็นวิถีชีวิตของพลเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับอุดมการณ์ของระบอบก็จะทำให้การเมืองมีความมั่นคง

สำหรับประชาธิปไตยในประเทศไทยขณะนี้ หากอนาคตของประเทศอยู่ที่ประชาธิปไตย และพลเมืองคือผู้สนับสนุนคำนึงตัวระบอบ เรายังไม่มีฉันทานุมัติ (Consensus) ในเรื่องประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการสะท้อนปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐที่ควบคุมกลไกทางการเมือง กับพลเมืองผู้เป็นที่มาของอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้ปัญหาที่ทับซ้อนกันก็คือ เราจะ "สร้างพลเมือง" หรือเปลี่ยนแปลงประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ใช้ชีวิตและมีวัฒนธรรมการเมืองที่สอดคล้องกับระบอบการเมืองหรืออุดมการณ์ประชาธิปไตยได้อย่างไร และโดยวิธีใด

สิ่งที่สะท้อนให้เราเห็นก็คือสังคมไทยอ่อนแอ ไม่อาจแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับวิกฤติใหญ่ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ วิกฤติการเมือง ความแตกแยกแบ่งสี ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๔๙ และวิกฤติหมอกควัน ๒๕๕๔ สิ่งที่น่าพิจารณาคือ หลังการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ จวบจนปัจจุบัน ทั้งกลไกการเมืองระดับบนสุด

และกลไกบริหารด้านต่างๆของรัฐมิได้มีความแข็งแกร่งหรือความสามารถในการจัดการเมื่อต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ที่รุนแรงดังกล่าวมาแล้วได้ แม้ว่าเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญภายหลังปี ๒๕๓๕ คือ การขยายมิติการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง

โดยการนำเอาระบอบประชาธิปไตยเข้ามาแทนที่ระบอบเดิม แต่ก็ปรากฏว่ามิตินี้ยังไม่สามารถผนึกกำลังเป็นปีกแผ่นแน่นหนาได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านอุดมการณ์ ค่านิยม และด้านสถาบันทางการเมือง ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงใดๆได้ ทำให้บทบาทของรัฐบาลมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เมื่อถึงประเทศไทย จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีขึ้นได้ก็โดยผ่านการเลือกตั้ง และการเข้าร่วมโครงการต่างๆ ตามที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด การมีบทบาททางการเมืองของประชาชนจึงถูกจำกัดอยู่เพียงการเป็น "ผู้เข้าร่วม" ทางการเมือง ทำให้ผู้ "มีส่วนในการกระทำร่วม" ทางการเมืองตลอดระยะเวลานับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แม้ในอีก ๑ ขวบปีข้างหน้าคือปี ๒๕๕๕ ก็จะครบรอบ ๘๐ ปี

ของการนำเอาระบอบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย และคนไทยมีรัฐธรรมนูญใช้แล้วถึง ๑๘ ฉบับ

แต่ความเข้าใจและความรู้ทางการเมืองของคนไทยยังอยู่ในลักษณะจำกัด ความอ่อนแอของสังคมจึงสะท้อนได้จากการไม่สามารถสร้างมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เป็นพลังสังคมร่วมกับรัฐในการพัฒนาความมั่นคงทางสังคม เพื่อร่วมกันฝ่าวิกฤติใหญ่ๆ ของชาติไปได้

เรื่องการเมืองจึงยังไม่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับวัฒนธรรมและการใช้ชีวิตของคนไทยโดยทั่วไป หรืออาจกล่าวได้ว่า คนไทยยังขาดวัฒนธรรมการเมือง

จึงควรที่เราจะได้ทำความเข้าใจกับ "การเมือง" ให้มากขึ้น เพราะการเมืองเกี่ยวข้องกับทุกคน ทุกเรื่อง ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต การไม่สนใจการเมืองและไม่มีความรู้และความเข้าใจการเมือง จึงมีผลทำให้คนไทยลอยห่างจากการเมืองมากขึ้น และปล่อยให้ระบวนการเมืองเป็นเรื่องของข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ และกลายเป็นธุรกิจการเมืองไปแล้ว เมื่อข้าราชการ นักธุรกิจ และนักการเมือง ร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ จึงเกิดการคอร์รัปชันขนานใหญ่ กลายเป็นมะเร็งร้ายทางการเมืองที่กัดกร่อนสังคมไทยอยู่ในทุกวันนี้

โปรดติดตามอ่านตอนต่อไปได้ในบันทึก " การเมือง"

{comments on}